

TEMMUZ ÇOCUKLARI

Toprak, Menekşe, *Temmuz Çocukları*, İst.: 2011, Yapı Kredi Yayınları, 253 s. ISBN: 978-975-08-1940-7

Türkiye'den 1960'lı yılların hemen başından itibaren Almanya ağırlıklı olmak üzere Avrupa ülkelerine başlayan işgücü göçünün toplumsal ve ekonomik boyutları, politik sonuçları üzerine artık oldukça gelişmiş bir literatür söz konusu; konu değişik çevrelerde değişik bakış açılarıyla sürekli konuşuluyor, bir yandan işgücünün tarihsel süreci yeniden yapılandırılırken, bir yandan da geleceğe yönelik politikalar oluşturuluyor/oluşturulmaya çalışılıyor.

Yaklaşık elli yıllık bu sürecin önemli sonuçlarından biri de Türkiye edebiyatının kazandığı yeni soluk oldu. Adalet Ağaoğlu'nun *Fikrimin İnce Gülü*, Fakir Baykurt'un *Duisburg Üçlemesi*, Demir Özlü'nün Berlin Güncesi hemen ilk akla gelenlerden birkaçı; Emine Sevgi Özdamar, Renan Demirkan, Aysel Özakın, Aras Ören, Dursun Akçam, Molla Demirel, Yüksel Pazarkaya Türkiye edebiyatının dışışgöçü temasının tanıtık isimlerinden bazıları.

(İşgücü göçünün edebiyat açısından bir diğer önemli sonucu da, ikinci kuşak göçmenler olarak tanınan, birinci kuşağı oluşturan işçilerin çocukları arasından yetişen Feridun Zaimoğlu, Kerim Pamuk, Selim Özdoğan gibi eserlerini Almanca yazan ve Alman edebiyatında kendilerini duyurmuş yazarların yetişmesi olmuştur.)

Avrupa'ya işgücü, özellikle Almanya ağırlıklı olmak üzere edebiyatta çeşitli yönleriyle ele alındı, özellikle işçilerin günlük yaşamları, yaşadıkları ülkede karşılaştıkları zorluklar, dışlanmışlıkları, karşılaştıkları düşmace davranışlar yazarlarca anlatıldı, önemli eserler yayımlandı. Geçen yıllar içinde edebiyat eserlerinde ilk kuşak işçilerin yerini yavaş yavaş politik göçmenler almaya, zamanla onların da yerini „yerleşmiş göçmenler“ doldurmaya başladı. Tarihsel gelişimin doğal bir sonucu olan bu süreçte iki konu nedense hep bir kıyıda kaldı; 1) Alman hükümetlerinin özellikle 80'li yıllarda uyguladıkları teşvik programlarıyla kesin dönüş yapanlar; 2) parçalanmış ailelerin geride, Türkiye'de bıraktıkları ve/veya Türkiye'ye geri gönderdikleri çocukları.

Menekşe Toprak *Temmuz Çocukları* isimli eserinde yılda birkaç hafta, Temmuz ayında Almanya'dan izne gelen anne babasıyla birlikte olabilen çocuklardan birisinin yaşamından kesit sunuyor bizlere.

Bir yılbaşı akşamı Temmuz çocuğu Aysu'nun ablasının aradığı telefon numaraları okuyucuyu, erkek işçi alınmadığı için ailesini geride bırakarak Almanya'ya çalışmaya giden/gelen bir anneye, bu annenin kendisi gibi çalışmaya gelmiş başka kadınlarla birlikte kaldığı odalara, yıllar sonra kocasını, çocuklarını yanına aldırmasına götürür. Yıllar sonra artık her ikisi de yaşlanmış ve yıpranmış anne ve babayı yılların alışkanlıkları ve yalnızlık bir arada tutmaktadır. Türkiye'ye geri gönderdikleri çocukları ile olsun, biri evlendiği, diğeri ise Berlin'de doğduğu için „yanlarında“ olan çocukları ile olsun ilişkilerinde hakim olan yine alışkanlıklar ve yalnızlıktır.

Ablanın çevirdiği numaralardan biri ise eski bir ilişkinin izlerini arayıştır; bir radyonun yöneticisi olan Klaus kendisine bırakılmış nottaki telefon numarasının peşinden yabancıların, özellikle de Türklerin yoğunluğuyla tanınan Kreuzberg'de geçmişini aramaya çıkar; sonuçta geçmişte de olduğu gibi yine „kaçar“.

Aysu'ya Ankara'da sıkça gittiği kahvede ablasından gelen telefon onu arkadaşıyla buluşup yılbaşı partisine gitmeye hazırlanan, yayımlanmayacak dergilere

şiiir çevirileri yapan üniversite mezunu herhangi bir genç kadın olmakta çıkarır, Temmuz çocuğuna dönüştürür; doğduğu Anadolu kasabasından Berlin'e götürülen, orada kendine arkadaşlar bulduktan, kendince bir yaşam kurduktan sonra tekrar Türkiye'ye geri getirilen, okulda arkadaşlarınca „farklı“ görülen bir çocuk. Aysu'nun kahvede arkadaşını beklerken karalamaya devam ettiği günlüğünden şu cümleleri okuyoruz: „...Ben ailemle birlikte ne tatile ne de uzun sürecek bir yaz gezmesine çıkmıştım. Altı hafta sonra onlarla birlikte evime geri dönmeyecektim. Geri dönecek olsaydım, eminim, farklı şeyler hissedecektim; gördüğüm her yeni şey karşısında heyecana kapılacak, bir macera yaşıyormuşum duygusuyla topladığım bilgileri daha sonra anlatmak üzere gözümü dört açacaktım...“

Yazarının biyografisinden öğeler de içerdiğini rahatlıkla düşünebileceğimiz *Temmuz Çocukları*'nda, iki ülkeye dağılmış altı kişilik bir ailenin hikâyesi, duyduğu suçluluk nedeniyle büyük kızını mutsuz bir evliliğe mahkum eden bir baba, mutsuz evliliğinden kaçamakla kurtulmaya çalışan bir abla, evli bir yabancı kadınla ilişkiye giren ve bunu kendisi için tehlike olarak görünce de „kaçan“ evli bir Alman entellektüelinin gözüyle Almanlar'ın yabancılara bakışı, aile bireylerinin birbirinden kopmuş ilişkileri, ölümün aileyi „cennet“te bir araya getirmesini buluyoruz. Her zaman karşılaşılabilirdiğimiz sıradan bir göçmen işçi ailesinin öyküsü. Sıradan olduğu için anlatımı ustalık gerektiren bir konu. Menekşe Toprak dile hakimiyeti ve kurgusunun yalınlığıyla bu zor konunun üstesinden hakkıyla gelmiş.

M. Kemal Adatepe / Hamburg 23.02.2011